

Fodor István Ferenc

JÁSZJÁKÓHALMI CIVIL SZERVEZŐDÉSEK

A községben nagy hagyományai vannak a civil szerveződéseknek. Amint megnyílt a lehetőség, az 1867-es kiegyezés után nem sokkal, már olvasókörről tudunk, hat évvel később pedig olyan ifjúsági csoportosulás jött létre, mely újságot adott ki a jákóhalmiak számára; így korábban volt újságunk, mint Szolnoknak, a leendő megyeszékhelynek.

Balla Ferenc és Wirth István gyűjtötte össze 1991-ben a Jászság egyleit, egyesületeit, melyben 1893-tól 1950-ig sok ilyen szerveződés található Jákóhalmán.¹ Különösen figyelemre méltó, hogy mennyi polgári egyesület alakult ebben az időben, mely nevében is felvállalta a polgári – iparos, értelmiségi, „parasztpolgári” – értékeket. Ez bizonyítja a jáász ember – környezetéhez képest – egy századdal korábbi polgárosodását, melyhez Jákóhalmán még kapcsolódott az iparosság pezsdítő hatása.

A harmadik időszak 1950-1989 között volt, amikor a tanácsi rendszerben nem működtek egyesületek, míg az egyesületi törvény meg nem született a diktatúra lezárásaként. Ebben az időben is jöttek azonban létre pl. szakkörök a művelődési házon belül, vagy olyan szakmai szervezetek, melyek később átalakultak egyesületté, vagy napjainkig is szakkörökként ténykednek.² Ezek közül csak azt soroltam fel, melynek tevékenysége tartósnak bizonyult.

A negyedik időszak a rendszerváltozás utáni, amikor sok olyan egyesület is megalakult, melynek már volt előzménye 1950 előtt. Voltak olyanok is, melyek korábban is működtek valamilyen formában, de most átalakultak.

---

¹ Balla Ferenc-Wirth István: Egyletek, egyesületek a Jászságban 1867-1919. HA-HO Kft, Jász-
apáti, 1991. A hézagpótló kiadvány nagy szerepet játszott a jászsági egyesületek megalakulásában,
újjaszerveződésében. A HA-HO Kft-nek üzeme volt akkor Jákóhalmán is; ők voltak, akik
felvállalták ennek a füzetnek a kiadását, és ők jelentették meg kezdetben a Jász Újságot,
Jászapáti ma is meglévő újságját, melyben béreltünk jákóhalmi oldalt is. Nem használtam fel a
benne szereplő taglétszám adatokat, illetve a tisztségviselők neveit – ezekről ugyanis nem derül
ki, hogy mikorikiak. Nem az alapítók neveit közli, a nevekben pedig sok az elírás; vélhetően
azért, mert a kézzel írott jákóhalmi nevek ismeretlenek voltak a szerzők számára. Mindezek
azonban egyáltalán nem csorbítják a kiadvány jelentőségét.

² Kiss Gy. Csaba (Rubicon, 2004/5-6) megállapítása szerint „...megemlíthető még a Hazafias
Népfőnt és a művelődési házak, közgyűjtemények keretében folyó honismereti-nemzeti értéket
őrző tevékenység, hiszen ez szintén – ha nem is teljesen függetlenül, de – civil társadalmi
formákban folyt. Kisvárosokban, falvakban gyakran csak ezekben a keretekben nyilvánulhatott
meg a demokratikus ellenállás.”

I.

1. Már 1868-ból dokumentum van róla, hogy egyesület alakult Jákóhalmán: egy olvasó egyesület. Az „...egyletek minden tekintetben üdvösek, s a nép nevelést ösztönzők...”- így vélekedett a község vezetése, mely támogatta az egyesület helyiség kérelmét.³ Tudomásunk szerint egyébként több olvasó egyesület is alakult a XIX. század utolsó harmadában, de nincs róluk konkrét anyagunk.

2. Jászvidéki Ifjak Köre néven 1873-ban működött egy laza csoportosulás, melyet Pesten és Pozsonyban tanuló diákok alkottak. Ők adták ki falujuk számára a Jász-Kürt című könyvatos újságot, mely 21 számot ért meg. (ld. 47. szám.)⁴ Benne aktuális hírek, tudományos ismeretek, és a községre vonatkozó – a mai helytörténeti kutatásban pótolhatatlan – anyagok találhatóak. Voltak, akik idejét múltnak találták a könyvatos megoldást, de ők így reagáltak: amikor a mopszli kutya holdvilágos éjszakán beleesett az árokba, szidta-átkozta a Holdat, hogy miért nem világít jobban. A Hold azonban csak mosolygott, és róttá tovább égi pályáját, mintha mi sem történt volna.

II.

3. Az első Önkéntes Tűzoltó Testület 1891-ben alakult, abban az időpontban, amikor országszerte alakultak a tűzoltó egyesületek. Nem működött folyamatosan, a dokumentumok szerint ez a formáció még abban az évben megszűnt; későbbi bélyegzőjükön az újjáalakulás dátuma – 1922 – szerepel. Az 1922-es újjáalakuláskor alapító volt Terjéki Béla, aki az 1990-es években hunyt el. 2004-ben 29 tagja volt, s akkori parancsnoka, Muhari József több mint negyed századig állt a szervezet élén.

4. A következő bejegyzett szervezet a Kaszinó, mely 1893-ban alakult. A megyei levéltárban megtaláltam az alapító okiratot.⁵ Későbbi sorsáról nem tudunk semmit, viszont a megalakulása körüli időkben a jázsági lapokban említik, hogy báljainak már régóta látogatói a jászberényiek is. Ezek szerint valószínű, hogy már korábban működött, csak nem volt bejegyezve.

5. A Római Katolikus Olvasókör 1894 karácsonyán alakult, de 1895. április 29-én jegyezték be. Az épület, mely erre a célra épült – átalakított formában – ma is megvan, mint Időskorúak Napközi Otthona. Az épület belső falán elhelyeztek egy táblát, melyen feltüntették az adományozók nevét és az általuk felajánlott összegeket. Ezt a táblát kb. 30 évvel ezelőtt a tanácsi épület egyik bérlője eltávolította és kidobta az utcára. Egy arra járó jobb érzésű személy – Fehér Tibor asztalos – behozta a helytörténeti gyűjteménybe, ahol több darabban ugyan, de ma is megvan. A kör egy 1948-as BM rendelettel szűnt meg.

³ Jászákhalmi képviselőtestületi jegyzőkönyv, 1868. Szolnoki Levéltár.

⁴ A lapot Arató Antal jászberényi könyvtárigazgató fedezte fel az Országos Széchenyi Könyvtárban, melynek másolati példánya a szerző tulajdonában is megtalálható. Ebben szerepel a kiadó szervezet neve.

⁵ Egyesületi iratok, 1893. SZL.

6. Iparos Olvasókör alakult 1906. április 30-án, melyet alispáni határozattal szüntettek meg 1949-ben. Jákóhalmán nagy hagyománya van az iparosságnak, így nem véletlen, hogy több egyesület is kapcsolódik hozzá.

7. Ugyanebben az évben egy másik olvasókör is alakult Polgári Olvasókör néven 1906 októberében. 1926-ban megszűnt. Ezekben az évtizedekben több polgári egyesület alakult annak eredményeként, hogy Jákóhalmán erős volt a polgárság, és vele együtt a polgári életforma.

Az ipartestület emblémája (1931)

8. A Páduai Szent Antal Temetkezési Társulat 1911. május 27-én alakult. 1950-ben BM határozattal szűnt meg. Ennek a szervezetnek volt tagja Katkó István jákóhalmi születésű író (1923-2000) nagyapja. Az unoka elmesélte, hogy őt azért hívták a „Halá’madár onokájának”, mert nagyapját úgy becézték, mivel ott jelent meg, ahol haláleset történt.

9. A község első gazdaköre 1912. április 15-én alakult, mely BM határozattal szűnt meg 1950-ben. 1929-ben – Czettler Jenő országgyűlési képviselőse idejében – székházat építtetett, melyet az államosításkor kultúrházzá alakítottak. Megemlítendő sikabonyi Gálfi Béla neve, aki egy időben jegyzőjeként is tevékenykedett, majd festőművészeknek nevezte magát. Ő festette a színpad két oldalára a Jászkun Kerület címerét és Jászkóhalmi címerét, mely ma is megvan.

10. A Községi Sportegyesület fennállása során számtalan néven szerepelt, attól függően, hogy ki volt a főszponzora. 1920-ban nem volt bejegyzett egyesület, de a megyei levéltárban ezt az évet találtam legkorábbinak, ahol megemlítik a sportpályát, tehát valamilyen sporttevékenységnek már mindenképpen kellett folynia.⁶ 1946-ban már egy nagyon sikeres labdarúgó csapatról van szó korabeli lapokban.⁷ Az egyesületnek 40-50 évvel ezelőtt volt a futball mellett több szakcsoportja (sakk, birkózó, különböző labdajátékok), ma viszont az is nagyon alacsony szinten áll. A leghíresebb labdarúgó Rostás Sándor, aki játszott az első vonalban a ’70-es években (Újpest, Debrecen), egyszeres nemzeti válogatott, tagja volt az olimpiai keretnek.

11. Római Katolikus Dalkör alakult 1921-ben. Megszűnéséről nincs dokumentum, de Váradi Zoltán volt kántortanító visszaemlékezése szerint 17 éven át ő vezette, és sok helyezést értek el nemcsak a jázsági dalos versenyeken, hanem távoli nagyvárosokban, pl. Szegeden is. 1938 után még működött más vezetésével.

12. Ipartestület alakult 1924. július 23-án, de csak 1931-ben került bejegyzésre.

⁶ Jkj, 1920, SZL.

⁷ Mátraidék címmel Gyöngyösön jelent meg egy hetilap 1946-ban, mely rendszeresen közölt jákóhalmi híreket is jákóhalmi személyes kapcsolatok miatt.

Ellentétben a gazdakörrel esetükben a jogfolytonosság fennállhat, mivel az iparosoknak a „létező szocializmus” időszakában is volt KIOSZ néven szervezetük. Azt viszont nem sikerült megfejtetni, hogy miért ilyen későn alakult ipartestület a községben, amikor erre már 1884 óta lehetőség volt. Volt időszak, amikor az iparosok száma több száz volt.

13. ÉME (= Ébredő Magyarok Egyesülete) csoport alakult 1927. április 10-én. Megszűnéséről nincs adat, de 1938 után nincs említés róla. A két háború közötti időszakban több olyan egyesület alakult, mely az irredentizmussal (a Trianonban elcsatolt területek visszacsatolásának igényével), és az ezzel kapcsolatos harci cselekmények előkészítésével kapcsolatos. Országos szervezet fiókszervezete, volt.

14. Vöröskereszt néven már 1929-ben alakult egy szervezet, mely a ma is működő elődjének tekinthető. Szintén országos szervezet része. Vezetője volt Tolonich Vilmos községi főjegyző.

15. 1930. február 14-én Polgári Lövészegyesület alakult. Megszűnésének idejéről nincs tudomásunk.

16. HADRÖA (= Hadirokkantak Önségélyező Csoportja) Fiók Egyesület alakult 1930-ban. Megszűnéséről nincs adat.

17. A tanyavilág is megmozdult: két tanyasi iskola épült 1927-ben, melyek a környék kulturális központjává váltak. Az 1931. július 19-én megalakult a Kapitányréti Római Katolikus Olvasókör, mely 1951-ben szűnt meg.

18. A Stefánia Szövetség Fiókjá 1933. február 22-én alakult meg. Megszűnéséről nincs tudomásunk.

19. A tanyavilág másik Klébelsberg iskolájánál is egyesület alakult 1934. május 12-én Varjas Tanyai Polgári Olvasókör néven, mely 1948-ban szűnt meg.

20. Levente Egyesület alakult 1936. február 16-án. Megszűnéséről nincs adat.

21. Katolikus Agrárfűjsági Legényegylet alakult 1939. február 22-én. Megszűnéséről nincs adat.

22. Egy szakmai egyesület is alakult, Méhészkör néven, 1942. február 9-én. Megszűnéséről nincs adat. Egyik vezéregyénisége volt Szalai Sándor bádogos (azért nevezte magát plébánosnak, mert ő valóban pléhvel bánik). Fia emlékezete szerint hatalmas, minőségi anyagból készült méztároló edényei voltak.

23. A háború vége előtt alakult utolsó egyesület a Katolikus Leánykörök Szövetsége Helyi Csoportja, mely 1942. november 8-án jött létre. Megszűnéséről nincs adat.

24. A Béke Vadásztársaság már a második világháború után jött létre, 1946-ban. Az 1980-as években fácánkeltetéssel nagy terítékű vadászatokat tudtak rendezni nyugati vendég vadászokkal. A megye egyik legsikeresebb társasága volt. A környéken alakult új vadásztársaságok miatt területe – és ezzel tagsága is – csökkent.⁸ 2004-ben 38 tagja volt.

---

⁸ Fodor István vadász egyesületi elnök adatai alapján. A szerzőnek személyes ismeretei is vannak, mivel honismereti szakkörvezetőként az 1980-es években több alkalommal részt vett fácánvadászaton hajtóként. Az ezért kapott fácánokból vacsorát rendezett.

III.

25. A Kisiparosok Országos Szabad Szakszervezete 1950-ben alakult meg Jákóhalmán a megszűntetett Ipartestület helyett. Később KIOSZ-szá alakult (=Kisiparosok Országos Szövetsége), majd megszűnt az önálló jákóhalmi szervezete, és Jászberényhez csatolták. A jászberényi ipartestület létrejötte után kiváltak a jákóhalmiak, és önálló ipartestületet alapítottak (ld.: 35. szám.)⁹

26. A Horváth Péter Honismereti Szakkör 1963. november 14-én alakult, így ma a megye legrégebbi folyamatosan működő honismereti szakköre. Alapítója Váradi Zoltán nyugalmazott általános iskolai igazgatóhelyettes, és Terjéki János történelem iránt érdeklődő cipész. Váradi Zoltán alapító szakkörvezető 1983-ban halt meg. 1966-ban járási tanácsi segítséggel állandó kiállító helyiséget kapott az általa létrehozott helytörténeti gyűjtemény. Az egyik legsikeresebb közösség számtalan helyi, megyei és országos kitüntetéssel. Jelenleg 50 tagja van.

27. A Jákó Kertbarát Kör 1972 őszén alakult. Egy időben rendszeres vendége volt a híres Bálint gazda, mivel baráti kapcsolatban volt Vámos Lászlóval, az időközben elhunyt körvezetővel. A viszonylag nagy létszám (50-60 fő) napjainkra 20 fő körülire apadt, melynek az elhalálozások és személyes sérelmek miatt az is oka, hogy tagjai közül a később megalakuló gazdakörbe is távoztak. Megalakulásakor gazdakörök még nem léteztek.

28. A Községi Dalkör – akkor még Röpülj Páva Kör néven – az országos Pávaköri mozgalom hatására alakult, szintén 1972 őszén, főleg a tanyáról beköltözött emberek körében. Alapítója, Fodor Dénes ma is vezeti. Volt egy időszak – 1992-95 között –, amikor nagyrészt szünetelt, majd 1-2 évig Muhari Pálné vezette.¹⁰ A „hőskor” 30 körüli tagja helyett ma a feleannyian vannak.

29. A Horgászegyesület létrejöttének alapja az volt, hogy 1975-ben a Tarna szabályozásával a belterület mellett levágták az élő Tarna egy szakaszát, melyben halastavat hoztak létre a még abban az évben megalakult egyesület tagjai. 200 tagja három csoportra oszlik: felnőtt, ifjúsági, gyermek. A nagy létszám természetesen több településről tevődik össze.

30. A Tájak-Korok-Múzeumok klubcsoport 1985-ig tekint vissza. Akkor hárman léptek be a mozgalomba, kiből már csak Fodor István Ferenc vezető él. A rendszerváltozás után a legkisebb településen működő klubcsoporttá alakult, időközben közel 30 főre emelkedett tagságával. Országos központja Budapesten, a Bosnyák téren működik.

---

⁹ Terjéki Pál ipartestületi alapító elnök (elhunyt 2000-ben) és Muhari József mai elnök visszaemlékezése.

¹⁰ A három szakkör tevékenységében nagy szerepe volt a szerzőnek. A honismereti szakkörnek 1966 óta tagja, 1983 óta vezetője. A kertbarát- és dalkör megalakulásakor művelődési ház igazgatóként segítette az alakulást.

IV.

31. A Magyarország Felfedezői Szövetség László Gergely csoportja 1989-ben jött létre honismeretes általános iskolás diákokból Fodor István Ferenc vezetésével. Alapítói az országos szövetségnek, mely az úttörő szervezetből használható hazafias témák továbbélésére alakult. A jákóhalmi gyerekek is rendszeresen részt vesznek az éves sárospataki táborban, ahol szálláshely van tulajdonukban. Korosztályi kötődése miatt tagsága igen változékony: 20 fő körül van.

32. Az 1991-ben alakult Gubicz András gazdakörnek volt előzménye 1912-ben. Az 1950-ben megszüntetett gazdakör 41 évig nem működött, s az első adandó alkalommal újra létrejött egy gazdakör, melynek még voltak olyan tagjai, akik az előzőben is benne voltak. A gazdakör nem jogutódja a korábbiaknak, mert ennek a jogfolytonosságának a bejegyzésére nem volt lehetőség. A Lakitelek Alapítványtól 25000,- Ft támogatással indult.¹¹ 1997-ben, 1,- Ft/négyzetméteres, jelképes áron visszavásárolták épületüket az önkormányzattól. 15 alapító tagjával szemben ma több mint 60 tagja van.

33. Az MTTSZ (Magyar Technikai és Tömegsport Egyesületek Szövetsége) Jászjákóhalmi Lövészklubja 1991-ben alakult egyesületté. Korábban az MHSZ (Magyar Honvédelmi Szövetség) klubja volt, s hogy ne kelljen leadni az itt elhelyezett puskákat, és az 1970-es években épült lőtér sem maradjon funkció nélkül, ezzel a megoldással ma is működőképes.¹² 2004-ben 22 taggal működött.

34. A Polgárőrség 1992-ben alakult. Ebben az időben országszerte jöttek létre hasonló egyesületek a volt segédrendőri szolgálat helyetti demokratikus rendvédelmi céllal.¹³ Tagsága 30 fő körül van.

35. A Jászjákóhalmi Ipartestület – mely 1994-ben alakult újjá – szintén rendelkezik korábbi gyökerekkel. Már 1924-ben elkezdték az elődszervezet szervezését, melyet 1931-ben jegyeztek be. A diktatúra kezdetén ugyan megszűnt, azonban KIOSZ néven (Kisiparosok Országos Szövetsége) fennállt azokban az évtizedekben is. Mivel eredeti épülete nem maradt fenn, így a gazdákhöz hasonlóan nem tudta visszakapni azt, viszont szintén 1997-ben az önkormányzat a volt mozi épületét adta el nekik jelképes áron, 1,- Ft/négyzetméterenként. 2004-ben 53 tagja volt.

36. A Jákóhalmi Diákokért Alapítvány 1994-ben jött létre, elsőként az alapítványok között. Létrejöttében közreműködött Boros Lajos, a megyegyűlés akkori elnöke is.

---

¹¹ Alapító elnöke Gyurkó István, akinek lakásán alakult meg a kör. Jelen volt a szerző is, aki alapítótagként, majd 1997-től az egyesület elnökeként tevékenykedik.

¹² Korábban a lövészklub mellett működött egy rádiós klub is, mely Tihanyi Károly vezetésével országos és nemzetközi sikereket ért el. Sajnos a rendszerváltozáskor személyi problémák miatt nem tudták megoldani a fennmaradását, így az eszközei visszaszálltak az államra. A lövészklubban felelősebben sikerült megoldást találni.

¹³ A polgárőrség megalakulásánál polgármesterként tevékenykedett a szerző.

Kuratóriumi elnöke Murzsa Miklós. Évente főleg az általános iskolás diákok tanszerellátásában nyújt segítséget.

37. A Jászzákóhalmi Polgári Kör 1995. október 10-én alakult. Alapító elnöke Gyurkó Lászlóné, aki állatorvos férje halála után beköltözött Berénybe; utóda Nagy Dezsöné. Mint az alakulás időpontjából is látható ez a polgári kör nem az Orbán Viktor felhívására alakult körök egyike, hanem jóval korábban hozták létre a jákóhalmi polgári értékek őrzésére, dokumentálására. Abban az időben még a Magyar Demokrata Fórum támogatta az ilyen köröket, a Lakitelek Alapítványtól 10000,- Ft-ot kaptak az induláshoz. 1996-ban indult lapja a Jákóhalmi Szabad Jász Polgár.

38. A Nyugdíjas Klub a közösségi ház szakköréként alakult 1996-ban Kiss Béláné vezetésével. Taglétszáma folyamatosan félszáz körül van. A korosztályt érdeklő előadásokat tartanak, kirándulásokat szerveznek.

39. A Karitászmozgalom helyi csoportja 1997-ben indult Lukácsiné Tábori Eleonóra vezetésével, szegények segítése céljából 10-20 fő közötti tagsággal.

40. Az Iskolánkért, Diákjainkért Alapítvány szintén az általános iskolások segítségét szolgálja. 1998-ban alakult Muhari Pálné vezetésével. Ő a kuratóriumi elnök.

41. A Ficzek Károly Szociálisan Rászorultakért Alapítvány magánkezdeményezésre jött létre. László Gizella ajánlott fel egy összeget erre a célra 1998-ban, melyhez az Önkormányzat és mások is csatlakoztak. Az év végi ünnepek pénzzadományokkal segíti a rászorultakat. Kuratóriumi elnöke ma: Bárdosné Labáth Anna.

42. A Mozgássérültek Klubja 1999-ban alakult Csányi Sándorné vezetésével. Tagjai a szomszédos településekről is vannak. Évente ősszel megrendezik a mozgássérültek napját, kirándulásokra járnak, kulturális és érdeklődősség.

43. Az Új Élet Katolikus Evangelizációs Egyesület 2000-ben alakult a Plébánián, mely ekkor nem rendelkezett saját pappal. Az egyesületet Molnár József akkori jászalsószentgyörgyi plébános vezette. 100 körüli tagjából jákóhalmi volt a legkevesebb; még Heves megyéből is jártak ide.¹⁴

44. A Rózsafüzér Társulat természetesen az egyház keretében működik. A mozgalmat 2000-ben Nagy Lászlóné hozta létre az akkori plébános felkérésére, és ő is vezette.

45. A Pro Jászzákóhalma Alapítványt az Önkormányzat hozta létre 2001-ben, azonban különböző problémák – törvényváltozás – miatt csak jóval később került bejegyzésre; holott kezdetben célja a 2002-es jász világtalálkozóra támogató összegek gyűjtése lett volna. Kuratóriumi elnöke a községpolitikai változásoknak megfelelően gyakran változott: Csipe János, Bencsik Ferenc, Oláh István, majd Muhari Pál töltötték be ezt a tisztséget.

---

¹⁴ Miután 2006-ban plébánost kapott a község, ez az egyesület átköltözött a jászfelszentgyörgyi kerekudvari kápolnába – ugyanis az addig használt jákóhalmi plébánia épületre szükség volt.

46. A Szent István Polgári Kör 2002-ben jött létre a FIDESZ elnökének felhívására. A mozgalom vezetője Szasztkó Mihály. Laza – bejegyzés nélküli – szervezet.

47. A Jászvidéki Ifjak Köre 10 fővel alakult meg 2003-ban olyan egyetemista és hasonló fiatalokból, akiket érdekelt a napi politika, a községben zajló számukra pozitív, vagy negatív események. Az alapító elnök Bárdos Bence. Az egyesület sajátossága, hogy tagjai sűrűn változnak a fiatalokra jellemző életmódváltozás miatt. Nevüket attól az 1873-ban Jákóhalmán létező eljáró egyetemistákat tömörítő csapatról kapták, akik akkor újságot is adtak ki községük számára. (Id. 2. szám.)

48. A Halma Budo karateklub 2004-ben alakult gyerekekkel és fiatalokkal. Elnöke ma is Kardos Ignác, alapító edzője Forgács Zoltán volt. Rendszeresen eredményesen résztvesznek versenyeken országon belül és kívül (pl. Szlovákiában) és ők is rendeznek ilyeneket. A tornateremben edzenek

Egyéb csoportosulások:

49. Szinte a másik gazdakörrel egy időben – 1991-ben – létrejött Jászságalmi Gazdakör néven egy másik kör is, mely azonban soha nem működött ténylegesen. Alapítója Tóth Gáspár, aki „verseny futott” Gyurkó Istvánnal gazdakör alapításban. Eredetileg együtt kezdték a szervezést, de konfrontálódtak. Ez a formáció Tóth Gáspár egyszemélyes gazdaköre néven ismeretes; tényleges tagjai nincsenek, szervezeti életet nem él, semmiféle információ nem szivárog ki róla: akik munkára foghatók voltak közülük régen átléptek a másik gazdakörbe.

50. 2000. július 15.-én Budapesten Magyar Alíz és Czuk Ferenc Hold utca 15. szám alatti lakásán jött létre a JÁKOB – a Jákóhalmiak Baráti Egyesülete 10 fővel; tulajdonképpen az elszármazottak szervezete. Alapító ügyvezetője a Magyar Alíz - Czuk Ferenc házaspár. Díszelnöke Laki Ida festőművésznő, s ugyanezt a tisztséget töltötte be haláláig Szabó Szabolcs rajzfilmrendező. Kezdetben csak máshol élő tagjai voltak, ma már felvesznek itthoni tagokat is. Ma közel 100 tagjuk van.

51. 2003 májusában Jákóhalmán jött létre – és központja is itt van - a Jászsági Honismereti Egylet – szakmai grémiumként – melynek célja, hogy lehetőleg minden jászsági településről legyen tagja; nagyrészt már olyan honismeretese, akik évtizedek óta ténykednek. Csatlakozott Besenyszög képviselője is; így a tagok száma 19. Minden negyedévben más településen találkoznak. Vezetője: Fodor István Ferenc.

52. 2005. december végén szintén Jákóhalmán alakult meg a Jászságért-díjasok csoportja, a „Vének Tanácsa”. A díjat eddig 17 fő kapta meg, kiből 14 fő él.¹⁵ Vezetőjük a legfiatalabb: Fodor István Ferenc. A kitüntetettek úgy érzik, hogy nekik is kell valamit nyújtani az elismerés viszonzásaként, ezért évente kétszer összejövö tanácsokat, elképzeléseket fogalmaznak meg a jászok számára. A Jászkok Egyesülete aktív támogatását élvezzi.

¹⁵ Lapzártakor hunyt el a legidősebb élő tagunk, a 92 éves Faragó Jánosné Anci néni Jászárokszállásról, így a ma élő tagok száma 13-ra csökkent.

Mint látható, szép számmal létesültek és élnek még ma is egyesületek, különböző civil szerveződések Jákóhalmán.

Itt érdemes egy kis visszatekintést tenni. 1993-ban 3 falu közvéleményét hasonlították össze a közelükben lévő főiskolák kutatói: a magyarországi Jászfákóhalma mellett az ausztriai Aigen és a romániai Kalotaszentkirály települését.¹⁶ A már EU-tag Ausztria, az oda készülő Magyarország, és a tagságot még távolabbi célként tekintő Románia másként viszonyult az egyesületekhez. Aigenben 28 egyesület volt, Jászfákóhalmán akkoriban kezdtek újra szerveződni az 1950-es évek végére megszüntetettek, míg Romániában csak néhány ilyen – főleg vallási témájú – létezett.

Pesszimiztán látom a jövőt, s erre alapos okom van. Ebben a meggyőződésemben erősített meg a nemrég elhunyt Galambos Ferenc Ireneusz atya is, aki rendszeresen részt vett az Országos Honismereti Akadémiákon, és gyakran megjegyezte, hogy irigylit a magyar honismeretesekeket. Náluk az embereket csak a pénz érdekli, és abban vesznek részt, amiből anyagi hasznuk van. Már akkor is sejtettük, hogy mi is arrafelé haladunk; azóta viszont már érezzük is. Templomba is a Rákosi-korban jártak az emberek legbuzgóbban, amikor tiltották, hiszen „teher alatt nő a pálma”. Ma elközömbösödnek, és a még létező csoportok is sokkal kisebb létszámmal működnek, mint korábban.

¹⁶ Aki részletesebben érdeklődik a téma iránt, megtalálja a vizsgálatról írt tanulmányt a Jászsági Évkönyv 1994 (Jászberény, 1994) számában Három falu közvéleménye címmel Pethő László tollából.

Jákóhalmi újság címlapja 1873-ból

Fodor István Ferenc

„Az a törekvésünk, hogy a Jászsággal kapcsolatos helytörténeti és néprajzi kutatások anyagából, eredményeiből időnként egy-egy füzetrelvalót közreadjunk...Abban is reménykedhetünk, hogy ez a szerény publikálási lehetőség, amelynek feltételei kialakultak, még szélesebb körben serkentője lesz majd a további anyaggyűjtő és feldolgozó munkának.”

IN MEMORIAM TÓTH JÁNOS

(1934 – 2007)

Tóth János jászberényi nyugalmazott múzeumigazgatóra emlékezve mottóként az általa írott fenti sorokat választottam. Nem véletlenül; ő volt a ma is híres honismereti mozgalom atyja a Jászságban, s a fenti sorokat 1967-ben írta a Jászsági Füzetek első számának bevezetőjeként. Az általa beajánlott sorozat ma a 41. számánál tart, s a legrangosabb jász-sági kiadvánnyá vált az elmúlt 40 év alatt, melynek kötetei között László Gyula professzortól Molnár Istvánig, vagy éppen szerénységemig a legszélesebb szerzői skála található meg. Egy a lényeg: a színvonal és az indításkor meghatározott cél tartása.

Tudjuk-e még ki volt Tóth János, hiszen élete utolsó 12 évében eltűnt szemünk elől betegsége miatt. Testileg igen, szelleme azonban ma is köztünk van.

Turán született az azóta kisvárossá növekedett nagyközségben. Milyen érdekes, hogy Sára Sándor filmrendező is ott született, aki szintén a hagyományok jeles őrzője napjainkig. Hozzá ifjúkori jászberényi emlékek fűződnek, míg Tóth János már munkára kész fiatalemberként lépte át a város határát és a Jász Múzeum küszöbét, 1958-ban, friss diplomásként. Ortutay Gyula ajánlásával vette át a múzeum vezetését, s azt 35 éven át élete egyetlen munkahelyeként el sem hagyta. Teherbírásánál csak a szerénysége volt nagyobb: mindenben szívesen segített, mindenről szívesen beszélt, csak magáról nem.

Akkoriban még a Jász Múzeum egyszemélyes volt, minden gond az ő vállát terhelte, s bizony a számtalan előd sokféle stílusa után kellett kialakítani egy új rendet. Nem véletlen, hogy a megemlékezést a honismereti munkával indítottam. Alig kezdte el jászberényi munkáját; amikor az 1960-as évek legelején meghirdették